

**ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРУ У
МІЖВОЄННІЙ ВОЛИНІ ХХ СТОЛІТТЯ****Ірина СКАКАЛЬСЬКА****Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка,
irunas@ukr.net**

Для успішного запровадження політики гендерної рівності у нашому суспільстві необхідно врахувати різні чинники та прослідкувати історичні традиції щодо спроб інституалізації гендеру у міжвоєнній Волині ХХ століття. Адже жінки мають рівні права на повноцінну участь у політиці. Однак, їм набагато важче скористатися цими правами у практичній площині.

В останні роки в українському соціумі, насамперед, серед молоді, відбулися певні зміни щодо поглядів на громадсько-політичну діяльність жінок, вони стали більш демократичними. Проте самі жінки не є ще достатньо політично активними. Простежимо якою була ситуація сто років тому і яким чином жінки на території Західної Волині у 20-30-х рр. ХХ століття започатковували свою участь у роботі громадсько-політичних організацій. У зазначений період українські жіночі інституції були двох типів – секції при національних об'єднаннях і самостійні організації. Прикладом першого типу стали жіночі відділи при товариствах «Просвіта» і «Сільський господар», другого – волинський «Союз українок». Як свідчать дані статистики, станом на 1934 р. на Волині і Поліссі було 27 відділів жіночих товариств [3, с. 185]. Варто відмітити й те, що окремі політичні партії залучали до діяльності жінок. Так, при Українській соціал-радикальній партії була «Жіноча громада» із пресовим органом «Жіночий голос». Це свідчить про те, що ідеологія УСРП була сприйнята всіма віково-статевими групами українського населення.

Однією з активних діячок «Союзу Українок» Західної Волині була Марія Волосевич. Вона ініціювала створення відділу товариства у Кременці, Волинського воєводства, і стала його секретарем. У червні 1931 р. вона очолила Кременецьку філію «Союзу Українок» й обіймала цю посаду до самої ліквідації товариства поляками у 1939 р. [2, с. 300]. Сама Марія Волосевич народилась у Варшаві, проте своє дитинство провела на Кременеччині, навчалась у жіночій гімназії, потім – у Києві на Вищих жіночих курсах [2, с. 299]. Займалась вона освітньою та громадською роботою. Зазначимо, що у містах жінки менше часу відводили на домашні справи, тому мали змогу реалізовувати себе у громадській роботі, у той же час в сільській місцевості жінки мали менше шансів зайнятися громадськими справами, тому Марія Волосевич робила спроби створити філії «Союзу українок» у селах.

Важливим показником консолідації жінок є їхні з'їзди. Український жіночий конгрес 2019 р. є свідченням того, що жінки здатні кооперуватися для вирішення певних проблем. Подивимось, які основні питання, розглядали представниці жіночого руху, в т. ч. і Волині, під час Українського жіночого конгресу у Станіславові у червні 1934 р. Зокрема, Конгрес прийняв такі резолюції: у справі положення українського народу та в справі консолідації «Домагаємося від усіх українських політичних партій заключення між собою громадського миру,

усунення міжпартійної боротьби з терену національних установ та підпорядкування партійних інтересів інтересам нації» [4 с. 344–345]. Як бачимо, представниці жіночих організацій добре володіли ситуацією, що склалась у суспільно-політичній сфері українського громадянства. У справі підтримки рідної мови вони спонукали українське жіноцтво створювати «Гуртки плекання рідної мови» та закликали всі українські видавництва вживати чистої літературної мови й одного правопису [4, с. 348]. Провідні діячки розуміли, що необхідно займатись вихованням підростаючої генерації в національному дусі [4, с. 349].

Зауважимо, що Всесвітній союз українок поставив собі за завдання об'єднати українські жіночі організації західноукраїнських земель до спільної праці на користь активізації їхньої роботи. До складу Всесвітнього союзу входили і Союз українок з Рівного.

Серед активних політикинь зазначеного періоду була депутатка Олена Левчанівська – членкиня жіночої міжнародної організації «Ліга миру і свободи», депутатка польського сенату. Із 1921 р. вона перебувала у Західній Волині. Проживала у Ковелі, Луцьку, працювала в «Просвіті» і «Раді соціального забезпечення». У 1922 р. обрана у Сенат Речі Посполитої, де відстоювала інтереси волинян. Олена Левчанівська не належала до жодної партії. Вона стала членкинею Українського парламентського клубу, а також Комісії закордонних справ. Так, під час засідання сенату 28 листопада 1924 р. Олена Левчанівська критично виступила проти дискримінації українців поляками [3, с. 98–99]. Сенаторка в одній з промов, зазначила, що у бюджеті Міністерства праці й суспільної опіки не передбачено кошти на українські дитячі притулки та на потреби українських громадян з інвалідністю. Сенаторка піднімала питання про жахливе становище українців в таборах інтернованих, зокрема, в Калішу. Такі промови на захист поневоленого народу свідчили про патріотичні переконання політикині.

У цей період на Волині діяли впливові польські жіночі організації: «Національна організація жінок», «Об'єднання польських християнських товариств», «Громадське об'єднання працюючих жінок», «Польське товариство жінок з вищою освітою» та інші. Проте українки не були активними діячками цих товариств.

Отже, українські жінки Волині долучилися до боротьби за національні права свого народу і прагнули реалізувати свої громадянські права. На волинських землях відбувалося залучення жінок до діяльності різних громадських товариств. Діяльність жіноцтва у цих організаціях не була безпосередньо пов'язана з феміністичними завданнями, однак об'єктивно сприяла новому сприйняттю жінки як політикині у суспільстві.

Література

1. Луговий О. Визначне жіноцтво України. Київ : Ярославів Вал, 2007. 266 с.
2. Манзуренко В. Героїчне життя Марії Волосевич. *Воєнна історія України. Волинь та Полісся* : зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук. військ.-історич. конф. Київ, 2013. С. 299–301.
3. Скакальська І. Політико-соціальні виміри та етнокультурні трансформації української еліти Західної Волині 1921–1939 рр. : монографія. Тернопіль : Астон, 2013. 406 с.
4. Резолюції Українського Жіночого Конгресу. *Тисяча років української суспільно-політичної думки* : у 9-ти томах. Київ, 2001. Т. 7 (20-ті–40-ві рр.). С. 344–345.